

Ostlänken

Biotopkartering Getåbäcken

Norrköpings kommun, Östergötlands län

Komplettering till ansökan om tillstånd för vattenverksamhet

2025-06-18

Dokumenttitel: Biotopkartering Getåbäcken
Skapat av: Sweco, Jonas Edlund
Dokumentdatum: 2025-06-18
Dokumenttyp: PM
Ärendenummer: TRV 2017/112658
DokumentID: OLP2-04-025-21-0_0-9513
Version: _

Utgivare: Trafikverket
Postadress: 172 90 Sundbyberg
E-post: trafikverket@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921

Sammanfattning

Denna rapport har tagits fram av Jonas Edlund, Litoralis Natur AB, på uppdrag av Sweco och Trafikverket. Den beskriver resultaten från en biotopkartering av delar av Getåbäcken utförd under mars 2025.

Bäcken är ett av de vattendrag som berörs av Ostlänkens sträckning mellan Stavsjö och Loddby. Järnvägen kommer att passera vattendraget i en tunnel drygt fyra kilometer uppströms bäckens utlopp i Bråviken. Tunnelns botten kommer att ligga i storleksordningen 70 meter under vattendragets botten.

Inventeringen utfördes enligt Havs- och vattenmyndighetens undersökningstyp *Biotopkartering i vattendrag*. Metoden används för att kartera fysiska förhållanden i och kring vattendrag och ger information om vilka biotoper som förekommer, hur påverkade de är samt vilka förändringsprocesser som pågår. Biotopkarteringen omfattade Getåbäckens nedre 4,7 kilometer.

Den karterade delen av Getåbäcken har höga naturvärden och präglas av den djupt nedskurna ravinen, dalgångens siltdominerad jordar och det humösa och näringsfattiga vattnet från avrinningsområdets barrskogar och torvmarker. Graden av fysisk påverkan är förhållandevis låg. Vattendraget avvattnar ett 11,8 kvadratkilometer stort område och har en medelvattenföring på 86 liter per sekund.

Biotopkarteringen visar att vattendraget är i genomsnitt 1,7 meter brett och 0,2 meter djupt. Det domineras av transportbegränsade vattendragssträckor med svagt strömmande vatten, finkornigt bottenmaterial och ett meandrande lopp. Sedimentbegränsade partier med högre vattenhastighet och grövre bottenmaterial förekommer främst inom de nedre delarna. Vattendraget är välskuggat och tillgången på grov död ved är ovanligt god. Vattenvegetationen är sparsam och dominerad av näckmossa och andra akvatiska mossor.

Stora delar av vattendraget befinner sig i instabila stadier med en onaturligt hög erosion eller sedimentation. Karteringen visar att 28 procent av vattendragslängden är måttligt instabil och 28 procent är kraftigt instabil. Detta innebär att bäckens morfologi bedöms kunna förändras i betydlig grad inom de närmaste 20 respektive 10 åren. Bakgrunden till instabiliteten ser olika ut inom olika delar av vattendraget, men merparten av instabiliteten bedöms ha orsakats av fysiska ingrepp, sedimenttillskott från tillflöden, förändrad markanvändning på svämplanet samt förändrad hydrologi inom avrinningsområdet. För att öka vattendragets stabilitet bör restaureringsåtgärder genomföras och det samlade påverkanstrycket minska.

Resultaten från biotopkarteringen har använts för att klassificera de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna *Konnektivitet i vattendrag* och *Morfologiskt tillstånd i vattendrag*. Bedömningen visar att den karterade sträckan har en måttlig respektive otillfredsställande status.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Innehållsförteckning.....	4
Inledning	5
Getåbäcken	5
Avrinningsområdet.....	6
Vattenföring.....	6
Naturvärden.....	6
Vattenförekomst i vattenförvaltningen	7
Tidigare biotopkartering.....	7
Metod	8
Resultat och bedömningar	9
Allmän karaktäristik.....	10
Vandringshinder	14
Hydromorfologi och fluviala processer	17
Omgrävningar, kulverteringar och andra fysiska ingrepp.....	23
Onaturligt högt sedimenttillskott från tillflöden	26
Förändrad markanvändning på svämplanen.....	28
Förändrad hydrologi inom avrinningsområdet.....	30
Klassificering av hydromorfologisk status	31
Referenser	33
Förkortningar använda i tabell 2	34

Inledning

Denna rapport har tagits fram av Jonas Edlund, Litoral Natur AB, på uppdrag av Sweco och Trafikverket. Den beskriver resultaten från en biotopkartering av delar av Getåbäcken utförd under mars 2025. Bäckens är ett av de vattendrag som berörs av Ostlänkens sträckning mellan Stavsjö och Loddby. I rapporten finns flera översiktligt beskrivna åtgärdsförslag. Åtgärderna är inte kopplade till den pågående tillståndsprövsprocessen för Ostlänken utan syftar till att ge en övergripande beskrivning av aktuellt åtgärdsbehov och är inte riktade till någon specifik verksamhetsutövare eller annan aktör.

Getåbäcken

Getåbäcken rinner från Hemsjön i Kolmården och mynnar i inre Bråviken, ungefär en mil nordost om Norrköping, se Figur 1. Sträckan är 5,7 kilometer lång och har en fallhöjd på 117 meter. Ostlänken kommer att passera vattendraget i en tunnel ungefär 0,3 kilometer nedströms Lugnet. Tunnelns botten kommer att ligga i storleksordningen 70 meter under bäckens botten.

Figur 1. Översikt över det aktuella området med den biotopkarterade sträckan i Getåbäcken markerad med blå linje.

Avrinningsområdet

Vattendraget avvattnar ett 11,8 kvadratkilometer stort område. Avrinningsområdet karaktäriseras av magra marker med barrdominerade skogar på hållmarker, tunna jordar, moräner och torv. Inom vattendragets dalgång och andra låglänta områden är inslaget av silt och andra grovjordar stort, men här finns även mindre inslag av finkornigare jordar. De bördigaste markerna kring Algutsbo, Hultet, Lugnet och Rödmossen har varit uppodlade och är huvudsakligen fortfarande öppna.

Längs vattendraget mynnar två lite större tillflöden. Det nedre heter Stordalsbäcken och mynnar 1,0 kilometer uppströms Getåbäckens utlopp i Bråviken. Det övre tillflödet heter Rödmossebäcken och mynnar 2,6 kilometer längre uppströms. Tillflödenas avrinningsområden är vardera 3,3 kvadratkilometer stora och utgör sammanlagt 56 procent av hela Getåbäckens avrinningsområde. Uppströms sammanflödet med Rödmossebäcken är Getåbäckens avrinningsområde ungefär 0,6 kvadratkilometer mindre än Rödmossebäckens avrinningsområde. I strikt mening innebär detta att Rödmossebäcken är vattendragets huvudfåra och att sträckan upp till Hemsjön är ett tillflöde. Denna rapport följer dock den gängse bilden att huvudfåran kommer från Hemsjön och sjöarna uppströms.

Vattenföring

SMHI:s modellerade medelvattenföring (MQ) för perioden för 2010 till 2023 uppgår till 86 liter per sekund vid bäckens utlopp i Bråviken. Medelhögvattenföringen (MHQ) har beräknats till 760 liter per sekund och medellågvattenföringen (MLQ) till 4 liter per sekund. Kritiskt låga flöden med påverkan på fisk och bottenfauna bedöms förekomma årligen och väntas bli vanligare som en följd av klimatförändringarna. Påverkan kan förväntas öka uppströms i vattendraget, speciellt uppströms de två större tillrinnande vattendragen Stordalsbäcken och Rödmossebäcken. Men påverkan är även tydligt kopplad till vattendragets kontakt med grundvattnet där förekomsten av in- och utströmningsområden längs bäcken har en påtaglig inverkan under lågflödesperioder.

Naturvärden

Betydande delar av Getåbäcken rinner i en djupt nedskuren ravin och både vattendraget och den omgivande ravinmiljön hyser höga naturvärden. Vattendragets värde är främst kopplat till den relativt låga påverkansgraden och förekomst av strömvattenlevande arter som öring och flodnejonöga. Naturvärdet i den omgivande ravinen är i första hand knutet till skogliga värden, källmiljöer samt den geologiska ravinbildningen i sig.

Högst naturvärden finns nedströms E4:an. Denna del är skyddad som naturreservat och hyser även höga rekreativvärden. I Norrköpings kommuns förteckning över värdefull natur pekas detta område ut som ett naturvärdesobjekt av nationellt värde för naturvärden (klass 1) och Naturvårdsverket har pekat ut sträckan som ett nationellt särskilt värdefullt vatten ur naturvårdsaspekt. Ravinmiljön nedströms E4:an och vidare upp till Algutsbo är även klassad som riksintressant för naturvärden.

Uppströms E4:an är vattendraget och omgivande närmiljö klassad som ett område av kommunalt värde för naturvården (klass 3) i kommunens förteckning över värdefull natur. I Ostlänkenprojektets naturvärdesinventering inom dåvarande utredningskorridor (Trafikverket 2019) pekas vattendragsmiljön ut som ett naturvärdesobjekt med högt naturvärde (N21-0108). Den omgivande ravinmiljön ingår i två objekt, dels ett mindre i norr med högt naturvärde (N21-0038), dels ett större med påtagligt naturvärde (N21-0037), vilket även omfattade nedre delen av Rödmossebackens ravin.

Figur 2. Svagt strömmande sträcka av Getåbäcken inom Getåravinens naturreservat. Bilden är tagen ungefär 1,3 kilometer uppströms vattendragets utlopp i Bråviken. Foto Jonas Edlund 2025-03-04.

Vattenförekomst i vattenförvaltningen

Getåbäcken är en utpekad vattenförekomst inom vattenförvaltningen (VISS 2025, WA38426111). Vattenförekomsten omfattar Getåbäckens sträckning från Hemsjön till Bråviken samt de sammanlagt 1,0 kilometer långa vattendragssträckorna från Klara Getsjön via Mellansjön ner till Hemsjön. Hela vattenförekomstens vattendragslängd är 6,7 kilometer lång. Vid den senaste bedömningen av ekologisk status (2019-07-02) bedömdes Getåbäcken ha en god status. Den senaste bedömningen av kemisk status (2020-03-27) visade att vattendraget ej uppnår god kemisk status.

Tidigare biotopkartering

Den aktuella sträckan av Getåbäcken biotopkarterades februari 2011 (Biotopkarteringsdatabasen 2025). Karteringen utfördes med en äldre och mindre detaljerad version av metoden, vilket innebär att resultaten från de båda undersökningarna inte är helt jämförbara med varandra.

Metod

Inventeringen utfördes enligt undersökningstypen *Biotopkartering vattendrag* (Havs- och vattenmyndigheten 2017). Metoden beskrivs närmare i manualen *Biotopkartering vattendrag. Metodik för kartering av biotoper i och i anslutning till vattendrag* (Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017). Metoden används för att kartera fysiska förhållanden i och kring vattendrag och ger information om vilka biotoper som förekommer, hur påverkade de är samt vilka förändringsprocesser som pågår. Resultatet kan bland annat ge svar på vilka delar av ett vattendrag som är mest skyddsvärda, hur olika delar påverkar varandra, hur mänsklig påverkan förändrat den fysiska miljön samt vilken effekt restaurerings- eller exploateringsåtgärder kan förväntas ge.

Vid karteringen delas vattendraget in i sträckor. Nya sträckor avgränsas när strömförhållanden, påverkansgrad, hydromorfologisk grundtyp eller andra viktiga karaktärer ändras. För varje sträcka beskrivs egenskaper som strömförhållanden, bottensubstrat, fysisk påverkan, hydromorfologi och fluviala processer. Uppgifter om sträckorna noteras på *protokoll A - vattenbiotop*. Protokollet är uppdelat i olika sektioner där vissa delar är obligatoriska för samtliga sträckor, vissa delar är obligatoriska för vissa hydromorfologiska typer och vissa delar är frivilliga tillval. Utöver protokoll A - vattenbiotop finns även *protokoll C - tillflöden och diken*, *protokoll D - vandringshinder* samt *protokoll E - broar och vägpassager*. Denna biotopkartering omfattade de obligatoriska delarna inom protokoll A - vattenbiotop samt tillvalet protokoll D - vandringshinder.

Figur 3. Getåbäcken ungefär 0,8 kilometer uppströms utloppet i Bråviken. Foto Jonas Edlund 2025-03-04.

Resultat och bedömningar

Fältarbetet utfördes under första hälften av mars 2025 och omfattade vattendragets nedre 4,7 kilometer, från mynningen i Bråviken upp till vägpassagen vid Lugnet. Sträckan mättes in utifrån Lantmäteriets markhöjdmodell och flygbild och är ungefär 0,8 kilometer längre än Lantmäteriets vattendragslinje.

Under fältarbetet rådde gynnsamma förhållanden utan hindrande snö, is eller höga flöden. Flödet vid bäckens utlopp i Bråviken varierade enligt SMHI:s modellerade data mellan 85 och 173 liter per sekund. Detta innebär att flödet grovt räknat låg mellan vattendragets medelvattenföring (MQ) och dubbla medelvattenföring.

Vid karteringen fotvandrades hela den aktuella vattendragssträckan. Totalt avgränsades 24 sträckor, se Figur 4. Dessutom noterades 15 bestämmande sektioner, 5 knickzoner och 1 vandringshinder. Den inventerade sträckan dokumenterades med 248 fotografier.

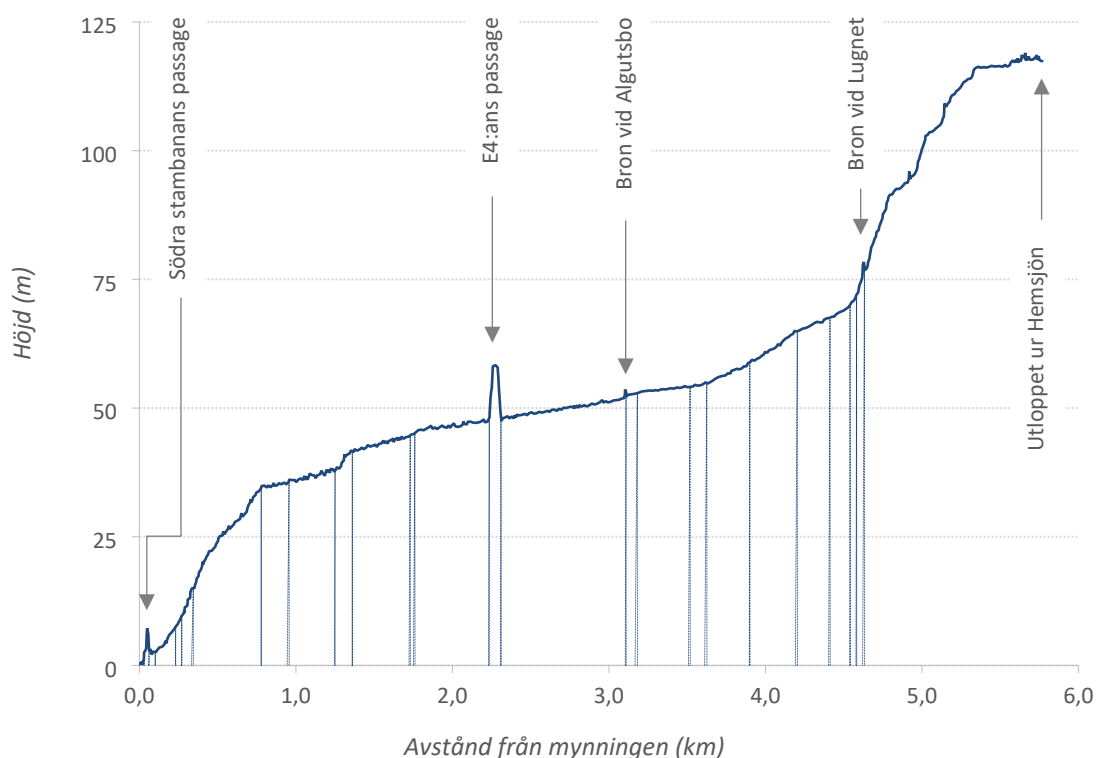

Figur 4. Karta över Getåbäcken med de sträckor som avgränsades vid biotopkarteringen mars 2025, varannan blåmarkerad, varannan rödmarkerad.

Allmän karaktäristik

Den karterade delen av Getåbäcken präglas av den djupt nedskurna ravinen, dalgångens siltdominerad jordar och det humösa och näringsfattiga vattnet från avrinningsområdets barrskogar och torvmarker. Graden av fysisk påverkan är förhållandevis låg.

Fallhöjden inom den biotopkarterade delen uppgår till 77 meter, se Figur 5. Störst lutning finns inom de nedre 0,8 kilometrarna, där bäcken har en genomsnittlig lutning på 4,4 procent. Resterade delar har en medellutning på 1,1 procent. Hela fallhöjden från Hemsjön till Bråviken är 117 meter.

Figur 5. Getåbäckens höjdprofil från utloppet i Bråviken upp till Hemsjön. Kurvan är baserad på Lantmäteriets markhöjdmodell, vilket förklarar kurvans taggighet. De lodräta strecken under höjdprofilen markerar biotopkarteringens sträckgränser.

I Tabell 1 redovisas sträckornas längd, medelbredd och medeldjup tillsammans med dominerande strömförhållanden, bottenmaterial, skuggning och förekomst av grov död ved. Fullständiga resultat från biotopkarteringen har rapporterats in till den nationella biotopkarteringsdatabasen.

Tabell 1. Grundläggande uppgifter från biotopkarteringen av Getåbäcken mars 2025.

Sträcka	Längd (m)	Medelbredd (m)	Medeldjup (m)	Dominerande strömförhållande	Dominerande bottenmaterial	Skuggning	Grov död ved (antal/100 m)
1	31	2,2	0,20	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	3
2	31	1,1	0,25	Svagt strömmande	Block	> 50 %	0
3	40	1,7	0,20	Strömmande	Sten	5 - 50 %	5
4	132	2,0	0,20	Strömmande	Grus	> 50 %	26
5	40	1,8	0,25	Strömmande	Block	> 50 %	48
6	74	2,0	0,25	Strömmande	Block	> 50 %	8
7	435	2,7	0,25	Strömmande	Block	> 50 %	34
8	179	2,8	0,20	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	27
9	295	2,4	0,25	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	21
10	111	2,6	0,20	Strömmande	Block	> 50 %	47
11	371	2,0	0,20	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	40
12	30	1,8	0,20	Strömmande	Sten	> 50 %	47
13	476	1,8	0,25	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	26
14	76	1,4	0,35	Lugnflytande	Findetritius	> 50 %	0
15	800	1,2	0,25	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	11
16	73	1,2	0,25	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	25
17	338	1,2	0,20	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	14
18	108	1,3	0,20	Svagt strömmande	Silt	> 50 %	35
19	289	1,1	0,15	Svagt strömmande	Grus	> 50 %	18
20	304	1,2	0,15	Svagt strömmande	Grus	> 50 %	28
21	210	1,2	0,10	Svagt strömmande	Grus	> 50 %	31
22	129	1,4	0,10	Svagt strömmande	Grus	> 50 %	31
23	43	1,4	0,10	Svagt strömmande	Grus	> 50 %	21
24	51	1,4	0,15	Strömmande	Block	> 50 %	29

Vattendraget är i genomsnitt 1,7 meter brett och 0,2 meter djupt, men generellt sett minskar bredden och djupet uppströms längs bäcken, se Figur 6 och Figur 7. De nedre delarna är i allmänhet omkring 2,5 meter breda medan bredden inom de centrala och övre delarna oftast är mellan 1,2 och 1,4 meter. Medeldjupet inom de nedre och centrala delarna är oftast minst 0,25 meter medan de övre delarna i allmänhet är mellan 0,10 och 0,15 meter djupa.

Figur 6. De nedersta delarna av den biotopkarterade delen av Getåbäcken. Fotografiet är taget ungefär 20 meter uppströms bäckens utlopp i Bråviken. Foto Jonas Edlund 2025-03-03.

Figur 7. De övre delarna inom den biotopkarterade sträckan i Getåbäcken. Bilden visar sträcka 23 ungefär 50 meter nedströms vägpassagen vid Lugnet. Foto Jonas Edlund 2025-03-15.

Den biotopkarterade delen domineras av meandrande vattendragssträckor, vilket förekommer inom 57 procent av längden. Ringlande till svagt meandrande planform återfinns inom 35 procent av längden och resterande 7 procent har en rak till svagt ringlande vattendragsfåra. Se Figur 8 för exempel på meandrande vattendragssträcka.

Figur 8. Meandrande vattendragssträcka nära nedströms vägpassagen vid Algutsbo. Foto Jonas Edlund 2025-03-07.

Välskuggade förhållanden dominerar inom i princip hela den karterade sträckan. Tillgången på grov död ved varierar, men är i allmänhet ovanligt god och uppgår i genomsnitt till 24 stockar per 100 meter. Vattenvegetationen är sparsam och dominerad av näckmossa och andra akvatiska mossor. Se Figur 9 för exempel på välskuggad sträcka med god tillgång på grov död ved.

Figur 9. Välskuggad sträcka med god tillgång på grov död ved inom de övre delarna av Getåravinens naturreservat. Bilden är tagen inom sträcka 13, några hundra meter nedströms vattendragets passage under E4:an. Foto Jonas Edlund 2025-03-05.

Vandringshinder

Vid karteringen registrerades tre vandringshinder. Samtliga bedöms utgöra definitiva hinder för mört, flodnejonöga och andra svagsimmande fiskarter och partiella hinder för öring. Två av hindren bedöms vara onaturliga, ett bedöms vara naturligt.

Det nedersta hindret ligger 0,3 kilometer uppströms utloppet i Bråviken. Här finns en cirka 70 meter lång sträcka där vattendraget är omgrävt och rinner i en ränna kantad av branta, stensatta och delvis gjutna väggar. Rännan utgör sträcka 6 i biotopkarteringen. Vandringshindret består av en serie svårpasserade strukturer inom rännans övre del, bland annat resterna av ett utskov i betong samt nedrasade betongrester i vattendragsfåran, se Figur 10.

Figur 10. Det nedersta vandringshindret i Getåbäcken. Hindret är onaturligt och ligger 0,3 kilometer uppströms Bråviken. Det utgör ett definitivt hinder för flodnejonöga och andra svagsimmande arter och ett partiellt hinder för öring. Foto Jonas Edlund 2025-03-04.

Det mellersta vandringshindret ligger vid Hultet 3,9 kilometer uppströms bäckens utlopp i Bråviken, på gränsen mellan biotopkarteringens sträcka 19 och 20. Hindret bedöms vara naturligt och består av en dämmande tröskel bildad av död ved som samlats mellan några klubbalar, se Figur 11. Tröskeln är 1,8 meter bred, har 0,6 meters fallhöjd och fungerar som en bestämmande sektion. Det naturliga hindret är viktigt för hydromorfologin uppströms och bör därför ej rivas ut.

Figur 11. Det mellersta vandringshindret i Getåbäcken. Hindret bedöms vara naturligt och ligger vid Hultet 3,9 kilometer uppströms Bråviken. Det utgör ett definitivt hinder för flodnejonöga och andra svagsimmande arter och ett partiellt hinder för öring. Tröskeln fungerar även som en bestämmande sektion i vattendraget och är viktig för hydromorfologin uppströms. Foto Jonas Edlund 2025-03-11.

Det översta vandringshindret ligger vid Lugnet 4,6 kilometer uppströms bäckens utlopp i Bråviken, kring gränsen mellan biotopkarteringens sträcka 23 och 24 och vidare upp mot en vägpassage där vattendraget passerar genom en valvbåge. Vandringshindret består av en serie mer eller mindre svårpasserade strukturer inom en sträcka där ravinen och bäcken är påverkad av en utfyllnad. Hindren kan vid en första anblick se naturliga ut, men bedöms vara en följd av utfyllnaden.

Figur 12. Det översta vandringshindret i Getåbäcken. Hindret ligger vid Lugnet 4,6 kilometer uppströms Bråviken och består av en serie mer eller mindre svårpasserade strukturer som bedöms ha uppkommit som en följd av en utfyllnad. Bilden visar en av de mer svårpasserbara passagerna, ett 0,6 meter högt, knickpointliknande fall som bedöms utgöra ett definitivt hinder för flodnejonöga och andra svagsimmande arter och ett partiellt hinder för öring. Foto Jonas Edlund 2025-03-12.

Utöver dessa hinder finns flera brötar, trösklar och mindre forsar och fall. Dessa strukturer har inte registrerats som vandringshinder, men har potential att åtminstone tidvis hindra svagsimmande arter från att vandra. Flertalet av dessa är naturliga och bildade av block och sten, död ved eller bäveraktivitet, se exempelvis Figur 13 och Figur 14. Några strukturer är skapade i samband med biotopvårdsåtgärder, men har utformats på ett naturliknande sätt och kan betraktas som naturliga.

Figur 13. Brant och blockrik passage där död ved styrt flödet till ett svårpasserbart fall. Bilden är tagen cirka 0,4 kilometer uppströms Bråviken, inom nedre delen av sträcka 7. Passagen har inte registrerats som ett vandringshinder, men är ett exempel på en naturlig struktur med potential att åtminstone tidvis hindra fiskar från att vandra. Foto Jonas Edlund 2025-03-04.

Figur 14. Rester av en bäverdamm nära uppströms E4:ans passage över Getåbäcken, inom nedre delen av sträcka 15. Dammresten har inte registrerats som ett vandringshinder, men är ett exempel på en naturlig struktur med potential att åtminstone tidvis hindra svagsimmande arter att vandra. Foto Jonas Edlund 2025-03-07.

Hydromorfologi och fluviala processer

Vattenmiljön karaktäriseras av transportbegränsade förhållanden, vilket dominerar inom 82 procent av den karterade vattendragslängden. Inom dessa delar är vattnet mestadels svagt strömmande. Silt är det vanligaste bottenmaterialet, men inom de övre delarna, uppströms Rödmossebäckens inflöde, dominerar finare grusfraktioner. Figur 15 visar ett exempel på en transportbegränsad sträcka i vattendraget. Figur 17 och Figur 18 på sida 19 och 20 visar utbredningen av transportbegränsade sträckor inom bäcken.

Figur 15. Transportbegränsad sträcka med svagt strömmande vatten och siltdominerad botten i nedre delen av Getåbäcken. Fotografiet är taget inom sträcka, 8 nedströms Stordalsbäckens inlopp i Getåbäcken. Foto Jonas Edlund 2025-03-04.

Transportbegränsade vattendragsmiljöer

Denna vattendragstyp uppkommer inom flacka vattendragssträckor i finkorniga jordar där sedimenttillgången är hög och vattendragets kapacitet att transportera material är låg. Under opåverkade förhållanden har de ett ringlande till meandrande lopp och ett bottenmaterial dominerat av grus eller finare fraktioner. Längs vattendragsfåran finns svämplan som översvämmas under måttligt höga höglöden.

Vattendragstypen är särskilt störningskänslig och påverkas lätt av förändringar som kan störa den dynamiska balansen mellan erosion och sedimentation, exempelvis fysiska ingrepp, förändrad hydrologi eller ändrad markanvändning kring vattendragsfåran.

Sedimentbegränsade förhållanden förekommer i mindre omfattning, men dominerar inom 18 procent av den karterade vattendragslängden. Utbredningen är störst inom de brantare, nedre 0,8 kilometrarna av vattendraget, men vattendragstypen finns även inom flera partier längre uppströms. De sedimentbegränsade delarna har en högre vattenhastighet och ett grövre bottenmaterial än de transportbegränsade sträckorna och domineras av strömmande vatten och sten- och blockrika bottenar. Figur 16 visar ett exempel på en sedimentbegränsad sträcka i vattendraget. Figur 17 och Figur 18 på sida 19 och 20 visar utbredningen av sedimentbegränsade sträckor inom vattendraget.

Figur 16. Sedimentbegränsad sträcka med strömmande vatten och grovt bottenmaterial i nedre delen av Getåbäcken. Fotografiet är taget inom nedre delen av sträcka 7, ungefär 0,4 kilometer uppströms bäckens utlopp i Bråviken. Foto Jonas Edlund 2025-03-04.

Sedimentbegränsade vattendragsmiljöer

Denna vattendragstyp finns inom brantare vattendragssträckor i grövre jordar och präglas av låg tillgång till sediment och hög transportkapacitet. Bottenmaterialet domineras av sten, block eller hållar. De är mindre erosionskänsliga och påverkas inte lika mycket av ökat sedimenttillskott eller påverkan på hydrologin.

Figur 17 och Figur 18 redovisar utbredningen av transport- och sedimentbegränsade sträckor inom vattendraget samt de bestämmande sektioner och knickzoner som påträffades under biotopkarteringen.

Figur 17. De nedre delarna av den biotopkarterade sträckan i Getåbäcken. Blå linjer = transportbegränsade sträckor, röda linjer = sedimentbegränsade sträckor, numrerade vita punkter = bestämmande sektioner (se tabell 3), röda punkter = knickzoner.

Bestämmande sektioner

En bestämmande sektion är en dämmande eller flödeshindrande struktur i vattendraget, exempelvis en strömnacke, bäverdamm eller tröskel av grov död ved. Strukturen kan även vara mänskligt skapad, exempelvis en dammbyggnad eller vägtrumma. Gemensamt för alla typer av bestämmande sektioner är att de är mer eller mindre permanenta strukturer i vattendraget och att de styr vattnets nivå på uppströmssidan.

Figur 18. De övre delarna av den biotopkarterade sträckan i Getåbäcken. Blå linjer = transportbegränsade sträckor, röda linjer = sedimentbegränsade sträckor, vita punkter = bestämmande sektioner, röda punkter = knickzoner.

Knickzoner

En knickzon är en kortare sträcka i ett vattendrag med tydligt högre bottenlutning än omgivande delar av vattendraget. Knickzonen har uppkommit genom bottenerosion som vandrat uppströms i vattendraget, så kallad head cut erosion. Nedströms knickzonen är vattendraget fördjupat och har en försämrad kontakt med omgivande svämplan. På uppströmssidan ligger fåran på en högre nivå och svämplanen har därför en mer naturlig översvämningsfrekvens. Om knickzonen är kort och exempelvis utgörs av ett fall eller en liten fors kallas den knickpoint.

I Tabell 2 redovisas grundläggande hydromorfologiska uppgifter om de biotopkarterade sträckorna. Bestämmande sektioner redovisas i Tabell 3.

Tabell 2. Grundläggande hydromorfologiska uppgifter från biotopkarteringen av Getåbäcken mars 2025. För förkortningar se bilaga A.

Sträcka	Hydromorfologisk typ		Ursprunglig hydromorfologisk typ		Dalgångens inneslutning		Ursprunglig inneslutning		Planform		Rensning		Dominant fluvial process		Stabilitet		Översvämningsfrekvens		Inskärningskvot	Aktivt svämplan	Recent terrass	Sekundära svämplan	Utvecklingsfas
1	Ex	Ex	DI	DI	A	3	0	0	1	1,1	Ja	Nej	Nej	6c									
2	Zz	Ex	Dh	DI	A	3	0	0	3	-	Nej	Nej	Nej	2d									
3	Fö	Ex	Dm	DI	A	3	3a	2	2	1,7	Ja	Nej	Nej	3d									
4	Cx	Cx	Dm	Dm	B	1	3a	2	1	1,2	Ja	Nej	Nej	4a									
5	Bx	Bx	Dh	Dh	A	1	0	0	1	-	-	-	-	-									
6	Bx	Bx	Dh	Dh	A	3	0	0	2	-	-	-	-	-									
7	Bx	Bx	Dh	Dh	B	0	0	0	0	-	-	-	-	-									
8	Ex	Ex	Dm	Dm	C	0	0	0	1	1,1	Ja	Nej	Nej	1									
9	Ex	Ex	Dm	Dm	C	0	3a	2	2	1,5	Ja	Nej	Ja	6a									
10	Bx	Bx	Dh	Dh	B	1	0	0	1	-	-	-	-	-									
11	Ex	Ex	Dm	Dm	C	0	3a	1	2	1,5	Ja	Nej	Ja	6a									
12	Bx	Bx	Dh	Dh	B	1	0	0	-	-	-	-	-	-									
13	Ex	Ex	Dm	Dm	C	0	3a	2	2	1,4	Ja	Nej	Ja	5a									
14	Zz	Ex	Dh	Dm	A	3	0	0	3	-	Nej	Nej	Nej	2d									
15	Ex	Ex	Dm	Dm	C	0	4	3	1	1,2	Ja	Nej	Nej	3b									
16	Ex	Ex	Dm	Dm	B	3	3a	3	2	1,5	Ja	Nej	Nej	3d									
17	Ex	Ex	Dm	Dm	C	1	4	3	1	1,1	Ja	Nej	Nej	3b									
18	Ex	Ex	Dm	Dm	B	3	6a	3	2	1,3	Ja	Nej	Ja	6c									
19	Cx	Cx	Dm	Dm	B	3	3a	2	2	1,5	Ja	Nej	Ja	6c									
20	Cx	Cx	Dm	Dm	B	0	3a	1	2	1,4	Ja	Nej	Ja	5a									
21	Cx	Cx	Dm	Dm	C	0	0	0	1	1,2	Ja	Nej	Nej	1									
22	Cx	Cx	Dm	Dm	B	0	3a	1	2	1,5	Ja	Nej	Nej	4a									
23	Cx	Cx	Dm	Dm	B	2	3b	2	2	1,5	Ja	Nej	Nej	4a									
24	Bx	Bx	Dh	Dm	A	2	3b	2	2	-	-	-	-	-									

Tabell 3. Bestämmande sektioner noterade vid biotopkarteringen av Getåbäcken mars 2025.

Nummer	Typ	Påverkade sträckor	Anmärkning
1	Annan opåverkad bestämmande sektion	1	Bråvikens havsytta
2	Vägtrumma	3-4	Kulvert under S stambanan, bredd 1,1 m
3	Död ved	8-9	Död ved på fast tröskel längst upp på str 7
4	Svagt rensad bestämmande sektion	11	Fast tröskel längst upp på str 10
5	Svagt rensad bestämmande sektion	13	Fast tröskel längst upp på str 12
6	Bäverdämme	14	Dämmande rest av bäverdamm
7	Vägtrumma	15	Trumman under E4:an, Ø 1,3-1,4 m
8	Annan onaturlig dämmande best sektion	15	Anlagd bestämmande sektion på str 15
9	Bäverdämme	15	Dämmande rest av bäverdamm på str 15
10	Bäverdämme	15	Dämmande rest av bäverdamm på str 15
11	Vägtrumma	15	Betongtrumma vid vägpassage, Ø 1,0 m
12	Vägtrumma	15	Ny betongtrumma i f d hagmark, Ø 0,8 m
13	Vägtrumma	16	Betongtrumma vid vägpassage, Ø 1,0 m
14	Vägtrumma	17	Ny betongtrumma i f d hagmark, Ø 0,8 m
15	Död ved	20	Dämmande vandringshinder, 0,6 m hög

Figur 19. Nyttillkommen bestämmande sektion med betongtrumma Ø 0,8 meter och anlagd bank som tvärs över svämplanet. Den bestämmande sektionen finns inom nedre delen av sträcka 17, cirka 130 meter uppströms vägpassagen vid Algutsbo och har nummer 14 i karteringen. En liknande nyttillkommen bestämmande sektion finns cirka 90 meter nedströms vägpassagen vid Algutsbo och har nummer 13 i karteringen. Foto Jonas Edlund 2025-03-07.

Stora delar av vattendraget befinner sig i instabila stadier med en onaturligt hög erosion eller sedimentation. Instabiliteten har uppkommit av olika typer av mänskliga ingrepp som lett till att bäckens erosions- och sedimentationsprocesser inte längre befinner sig i sitt naturliga dynamiska jämviktsläge. Stabilitetsbedömningen visar att 17 procent av vattendragslängden är svagt instabil, 28 procent är måttligt instabil och 28 procent är kraftigt instabil. Svag instabilitet innebär att bäckens morfologi bedöms kunna förändras i betydlig grad inom de närmaste 50 åren, måttlig instabilitet inom de närmaste 20 åren och kraftig instabilitet inom de närmaste 10 åren.

Bakgrunden till instabiliteten ser olika inom olika delar av vattendraget, men dessa faktorer bedöms vara mest betydelsefulla:

- Omgrävningar, kulverteringar och andra fysiska ingrepp
- Onaturligt högt sedimenttillskott från tillflöden
- Förändrad markanvändning på svämplanet
- Förändrad hydrologi inom avrinningsområdet

De mest instabila delarna av vattendraget finns mellan passagen av E4:an och vidare upp till Rödmossebäckens inflöde (sträcka 15 till 18, se Figur 4). Denna del präglas framför allt av onaturligt hög sedimentation, medan erosion dominerar inom de flesta andra instabila sträckorna.

För att öka vattendragets stabilitet bör restaureringsåtgärder genomföras och det samlade påverkanstrycket minska. På de följande sidorna beskrivs de viktigaste faktorerna bakom instabiliteten och effekterna i vattendraget.

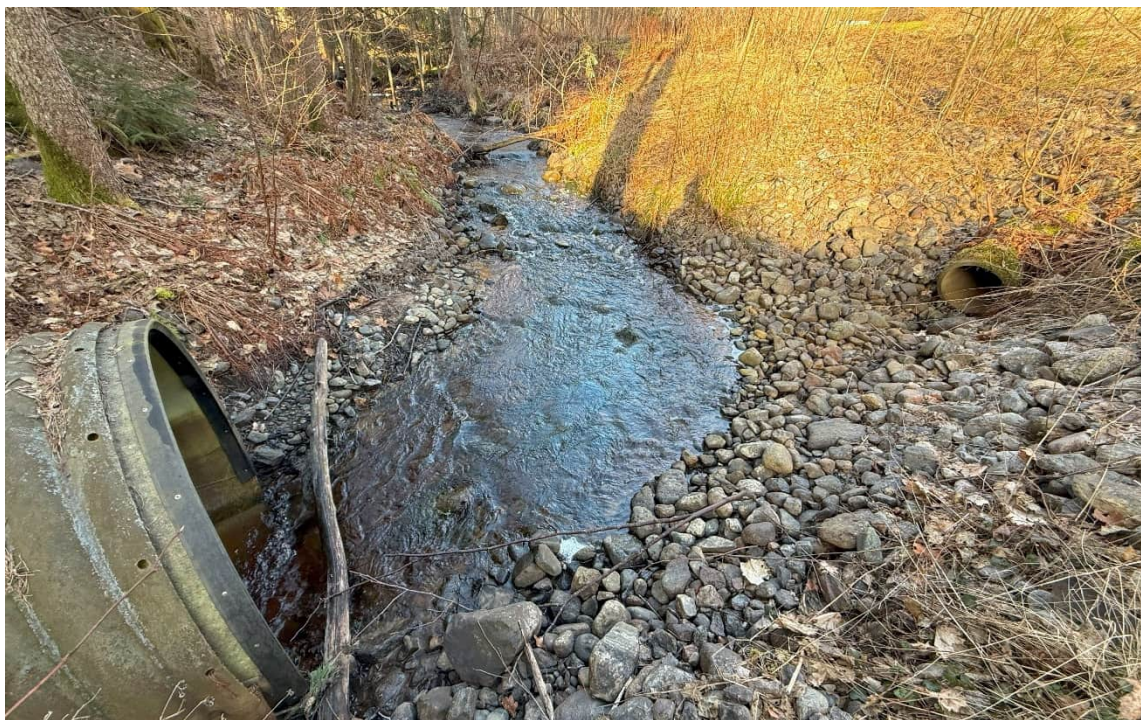
Omgrävningar, kulverteringar och andra fysiska ingrepp

Omgrävningar och andra fysiska ingrepp i vattendragsfåran har huvudsakligen skett inom tre delar av vattendraget; området kring mynningen och före detta Getå turisthotell, sträckan kring E4:ans passage samt partiet mellan Algutsbo och Hultet.

Vid mynningen och kring före detta Getå turisthotell finns ett 350 meter långt parti som präglas av äldre tiders fysisk ingrepp (sträcka 1-6). Påverkan är kopplad till den kulverterade passagen under Strandvägen och Södra stambanan, de omgrävda sträckorna närmast upp och nedströms kulverten, den gamla parkmiljön vid Getå turisthotell samt den före detta kvarnen vid Onkel Adams källa. Ingreppen har bland annat skapat måttlig instabilitet inom de transportbegränsade centrala delarna av detta område (sträcka 3-4). Figur 20 visar en omgrävd och instabil stäcka inom detta område.

Figur 20. Omgrävd sträcka av Getåbäcken nära uppströms Södra stambanan. Vid kröken i fotots förgrund fanns tidigare ett enkelt dämme som fungerade som vandringshinder för lekvandrande öring och flodnejonöga, men hindret revs ut i slutet av 1990-talet. Utrivningen har lett till erosion uppströms och sträckan upp till nästa krök utgör numera en knickzon som över tid kommer att vandra uppströms i vattendraget. Fotografiet är taget 80 meter uppströms bäckens utlopp i Bråviken, inom den centrala delen av sträcka 3. Foto Jonas Edlund 2025-03-03.

Figur 21. Getåbäckens inlopp i trumman under E4:an och fallsträckan inom det omgrävda partiet närmast uppströms. Längst upp i fallsträckan har en konstgjord bestämmande sektion anlagts för att minska bäckens inskärning och återställa en mer naturliknande översvämningsfrekvens på svämplanen uppströms. Fotografiet är taget 2,3 kilometer uppströms Bråviken, längst ner inom sträcka 15. Foto Jonas Edlund 2025-03-05.

Partiet kring E4:ans passage över Getåbäcken är också tydligt fysiskt påverkat. Området ligger 2,3 kilometer upp efter bäcken. Här tvärar E4:ans breda vägbank över ravinen och vattendraget passerar genom en lång vägtrumma genom banken. Passagen motsvarar biotopkarteringens sträcka 14 och är cirka 80 meter lång. Dessutom har partierna närmast upp- och nedströms trumman grävts om. Ingreppen ledde bland annat till bottenerosion inom den transportbegränsade sträckan uppströms och försämrade översvämningsfrekvensen på omgivande svämplan. En konstgjord bestämmande sektion har anlagts nära uppströms E4:an för att förbättra stabiliteten. Figur 21 visar sträckan direkt uppströms trumman.

Området mellan Algutsbo och Hultet är också tydligt präglad av fysiska ingrepp. Detta gäller särskilt ett 400 meter långt parti kring sammanflödet med Rödmossebäcken och vidare upp mot Hultet, biotopkarteringens sträcka 18 och 19. Här är vattendraget omgrävt och rinner i en ny fåra vid sidan av den gamla naturfåran. Fåran har delvis kvar sin uträtade dikeskaraktär, men stora delar har återgått mot ett mer naturliknande tillstånd med ett ringlande och delvis meandrande lopp. Processen har delvis påskyndats av biotopvårdsåtgärder. Figur 22 visar ett parti av den omgrävda sträckan som återgått mot ett mer naturliknande tillstånd medan Figur 23 visar en del som fortfarande ligger kvar i den grävda dikesfåran.

Figur 22. Omgrävt parti av Getåbäcken kring sammanflödet med Rödmossebäcken. På bilden syns hur bäcken lämnat den uträtade fåran och återgått mot ett mer naturliknande lopp. Stängslet och den raka trädraden visar dikesfårans gamla sträckning. Den gamla naturfåran skymtar längre bort i dalgången. Fotot är taget inom nedre delen av sträcka 18, cirka 100 meter nedströms sammanflödet med Rödmossebäcken. Foto Jonas Edlund 2025-03-11.

Figur 23. Omgrävt parti av Getåbäcken kring sammanflödet med Rödmossebäcken. På bilden syns hur denna del av bäcken fortfarande ligger kvar i den grävda dikesfåran. Fotot är taget inom centrala delen av sträcka 19, drygt 100 meter uppströms sammanflödet med Rödmossebäcken. Foto Jonas Edlund 2025-03-11.

Utöver dessa delar av bäcken så är även de allra översta delarna av den karterade sträckan tydligt fysiskt påverkad. Vid Lugnet finns dels en avsänkt dammrest inom sträcka 23, dels en större utfyllnad inom sträcka 24. Den påverkade sträckan är omkring 90 meter lång och tydligt präglad av instabila förhållanden.

Onaturligt högt sedimenttillskott från tillflöden

Betydande delar av vattendragets transportbegränsade sträckor är påverkade av sedimenttillskott från tillrinnande vattendrag. Rödmossebäcken är den mest betydelsefulla källan, men mycket sediment bedöms även komma från några mindre tillflöden, dels i höjd med Ekebacken norr om Algutsbo och passagen under E4:an, dels nära nedströms Stordalsbäckens tillflöde.

Tillskottet av sediment har störst påverkan på Getåbäckens sträckning mellan E4:an och Rödmossebäcken (sträcka 15 till 18). Inom denna del av bäcken bidrar sedimenttillskottet till att vattendraget befinner sig i ett kraftigt instabilt läge. Sedimentet har byggt upp utbredda bankar av finkornigt material i vattendraget, vilket höjt bottennivån och ofta lett till breddökning. Bottenmaterialet är ofta påtagligt löst, så löst att det saknar bärighet om du försöker vada över bäcken.

Figur 24 visar Rödmossebäckens sammanflöde med Getåbäcken och Figur 25 visar Rödmossebäcken nära uppströms sammanflödet.

Figur 24. Rödmossebäckens sammanflöde med Getåbäcken med Rödmossebäcken till vänster och Getåbäcken till höger. Nedströms sammanflödet och vidare ner till E4:an är Getåbäcken kraftigt instabil och tydligt präglad av sedimentation. Foto Jonas Edlund 2025-03-11.

Figur 25. Rödmossebäcken nära uppströms sammanflöde med Getåbäcken. Denna del av bäcken är kraftigt instabil och utgör en viktig källa till den onaturligt höga sedimentationen nedströms i Getåbäcken. Foto Jonas Edlund 2025-03-11.

Förändrad markanvändning på svämplanen

Instabiliteten inom bäckens transportbegränsade sträckor kan också kopplas till förändrad markanvändning på svämplanen. Detta är tydligast inom det cirka 1,6 kilometer långa partiet mellan E4:an och Hultet (sträcka 14 till 19). Här har bäckens svämplan genomgått påtagliga förändringar under de senaste 30 till 60 åren och successivt omvandlats från öppna, hävdade gräsmarker till mer eller mindre sluten skogsmark.

Figur 26 visar en flygbild från cirka 1960 över området mellan Algutsbo och Hultet. Flygbilden visar att bäcken inom detta område då var mer eller mindre oskuggad och att långa sträckor var omgrävda och rann i en uträtad dikesfåra. Figur 27 visar en modern flygbild över samma område. Denna flygbild visar att bäcken numera är välskuggad och omgiven av skogsmark.

Denna typ av markanvändningsskifte förändrar viktiga hydromorfologiska grundförutsättningar för transportbegränsade vattendragssträckor och leder i allmänhet till ökad instabilitet, ökad stranderosion och en minskad översvåmningsfrekvens på svämplanen. Om skogen inte avverkas och död ved tillåts ligga kvar och börja stabilisera fåran och svämplanen kommer vattendraget så småningom att nå ett nytt jämviktstillstånd, men processen kan ta lång tid, i vissa fall uppemot hundra år. I det nya skogspräglade tillståndet kan vattendraget förväntas vara bredare, grundare och mer variationsrikt jämfört med tiden då svämplanen var öppna och stabiliserade av ängsvegetation. Planformen kan också förändras så att meandringen minskar eller upphör och lutningen ökar.

Biotopkarteringen visar att sträckan mellan E4:an och Hultet kantas av relativt ung skog och att tillgången på grov död ved är något lägre än inom vattendraget i stort. Den döda veden är dessutom klenare än inom övriga delar av vattendraget och grövre dimensioner saknas i princip helt. Detta är förväntat och visar att processen mot ett nytt jämviktstillstånd stabiliserat av död ved fortfarande pågår.

Instabilitet kan även uppkomma vid övergång från ett skogspräglat, skuggat tillstånd med död ved till ett öppet och tillstånd utan skuggning. Detta typ av instabilitet kan exempelvis uppkomma om skogen på svämplanet avverkas. För att undvika detta bör skogsklädda svämplan undantas från avverkningsplaner, speciellt inom transportbegränsade vattendragssträckor med finkorniga och erosionskänsliga jordar. Figur 28 visar ett nyligen hugget område i bäckens övre delar där avverkningssträcker ner till ravinens botten. Detta skapar oskuggade förhållanden över vattendragsfåran och de smala svämplanen och kan komma att leda till ökad instabilitet.

Figur 26. Flygbild över Getåbäckens sträckning kring sammanflödet med Rödmossebacken söder om Hultet. Bilden är från cirka 1960 och visar att svämplanen då präglades av öppna förhållanden. På bilden syns de uträtade delarna av Getåbäcken och Rödmossebacken tydligt.

Figur 27. Aktuell flygbild över samma område som Figur 26. Bilden visar att svämplanen numera är skogsbevuxna.

Figur 28. Nyligen avverkad ravinskog i området mellan Hultet och Lugnet. Bilden är tagen inom övre delen av sträcka 20, ungefär 4,2 kilometer uppströms Getåbäckens utlopp i Bråviken. Foto Jonas Edlund 2025-03-11.

Förändrad hydrologi inom avrinningsområdet

Vattendragets instabilitet bedöms också vara kopplad till förändrad hydrologi inom avrinningsområdet. Området är tydligt påverkat av markavvattning och flertalet av sjöarna och våtmarkerna är sänkta och småvattendragen är utträtade. Påverkan är typisk för skogsdominerade områden inom denna del av landet och har bland annat försämrat avrinningsområdets vattenhållande och flödesdämpande förmåga och förändrat Getåbäckens flödesdynamik. Hydrologin har också påverkats av produktionsskogsbrukets trakthyggesbruk. Under senare år har även klimatförändringarna börjat påverka hydrologin och denna påverkan förväntas tillta. Byggnationen av Ostlänken kommer också påverka avrinningsområdets hydrologi och Getåbäckens flöden.

Flödesförändringar

Förändringar som påverkar ett vattendrags flödesdynamik kan ge stora effekter, speciellt inom sträckor med finare bottenmaterial där effekterna kan komma snabbt. I ett naturligt tillstånd befinner sig vattendraget i ett dynamiskt jämviktsläge där erosion och sedimentation balanserar varandra och morfologiska grundkaraktärer är stabila över tid. Om de hydrologiska förutsättningarna på ett tydligt sätt ändras rubbas denna jämvikt. Detta kommer leda till att vattendraget blir instabilt och att det genom självreglerande processer börjar sträva mot ett nytt jämviktsstillstånd.

Klassificering av hydromorfologisk status

Utifrån data från biotopkarteringen har en statusbedömning av nio hydromorfologiska parametrar gjorts för den karterade sträckan. Bedömningen utgår från Havs- och vattenmyndighetens vägledning för Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer (2023) och följer den utvärderingsmetod som beskrivs i Länsstyrelsen i Jönköpings län (2017). I Tabell 4 redovisas bedömningar av väsentlig påverkan på sträcknivå för åtta av de hydromorfologiska parametrarna.

Tabell 4. Bedömning av väsentlig påverkan inom sträckorna från biotopkarteringen av Getåbäcken mars 2025. Påverkan är bedömd enligt Länsstyrelsen i Jönköpings län (2017) och omfattar de parametrar som är möjliga att bedöma utifrån de sträckuppgifter som samlades in vid karteringen. Tabellens punkter visar vilka sträckor som klassas som väsentligt påverkade för respektive parameter. Vid bedömningen har sträckor med minst 10 stammar grov död ved per 100 meter antagits uppnå referensförhållandet.

Sträcka	Konnektivitet i sidled till närområde och svämplan	Vattendragsfårans form	Vattendragets planform	Vattendragsfårans bottenstrukt	Död ved i vattendraget	Strukturer i vattendrag	Vattendragsfårans kanter	Svämplanets strukturer och funktion
1		•	•	•	•	•		
2	•	•	•	•	•	•	•	•
3	•	•	•	•	•	•	•	•
4	•	•		•		•	•	•
5	•						•	
6	•	•	•	•	•	•	•	•
7								
8								
9		•		•		•	•	•
10								
11		•				•	•	•
12								
13	•	•		•		•	•	•
14	•	•	•	•	•	•	•	•
15		•		•		•	•	
16	•	•	•	•		•	•	•
17		•		•		•	•	
18		•	•	•		•	•	•
19		•	•	•		•	•	•
20	•	•				•	•	•
21								
22	•	•		•		•	•	•
23	•	•		•		•	•	•
24	•	•		•		•	•	•

I tabell 5 redovisas den sammanlagda längden av de väsentligt påverkade vattendragssträckorna samt vattendragslängdens andel av hela den biotopkarterade längden. I tabell 6 redovisas klass och status för de bedömda parametrar samt sammanvägd status för de båda kvalitetsfaktorerna. Bedömningen visar att *Konnektivitet i vattendrag* och *Morfologiskt tillstånd i vattendrag* har en måttlig respektive otillfredsställande status inom den biotopkarterade delen av Getåbäcken.

Tabell 5. Sammanlagd längd väsentligt påverkad vattendragssträcka samt vattendragslängdens andel av hela den biotopkarterade längden. Väsentlig påverkan är bedömd enligt Länsstyrelsen i Jönköpings län (2017) och redovisas på sträcknivå i Tabell 4.

Parameter	Längd (m)	Andel (%)
<u>Konnektivitet i vattendrag</u>		
Konnektivitet i sidled till närområde och svämplan	1 469	31,5
<u>Morfologiskt tillstånd i vattendrag</u>		
Vattendragsfårans form	3 661	78,5
Vattendragets planform	722	15,5
Vattendragsfårans bottensubstrat	2 986	64
Död ved i vattendraget	252	5,4
Strukturer i vattendrag	3 661	78,5
Vattendragsfårans kanter	3 670	78,7
Svämplanets strukturer och funktion	2 492	53,4

Tabell 6. Klass och status för bedömda parametrar samt sammanvägd status för de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna *Konnektivitet i vattendrag* och *Morfologiskt tillstånd i vattendrag*. Bedömningen avser den biotopkarterade delen av Getåbäcken och är bedömd enligt Länsstyrelsen i Jönköpings län (2017) och Havs- och vattenmyndighetens vägledning för Hydromorfologiska kvalitetsfaktorer (2023).

Parameter	Klass	Status
<u>Konnektivitet i vattendrag</u>		
Konnektivitet i uppströms och nedströms riktning	3	Måttlig
Konnektivitet i sidled till närområde och svämplan	3	Måttlig
<i>Sammanvägd status</i>		<i>Måttlig</i>
<u>Morfologiskt tillstånd i vattendrag</u>		
Vattendragsfårans form	1	Dålig
Vattendragets planform	3	Måttlig
Vattendragsfårans bottensubstrat	2	Otillfredsställande
Död ved i vattendraget	4	God
Strukturer i vattendrag	1	Dålig
Vattendragsfårans kanter	1	Dålig
Svämplanets strukturer och funktion	2	Otillfredsställande
<i>Sammanvägd status</i>		<i>Otillfredsställande</i>

Referenser

Biotopkarteringsdatabasen. (2025). Utdrag om tidigare biotopkarteringar i Getåbäcken från Nationella biotopkarteringsdatabasen. <https://biotopkartering.lansstyrelsen.se/>

Gustafsson, P. (2019). Biotopkartering och planeringsunderlag inför eventuella restaureringsåtgärder i övre Getåbäcken.

Gustafsson, P. (2019). Uppdaterat åtgärdsunderlag för Getåbäcken 2020.

Havs- och vattenmyndigheten. (2017). *Undersökningstyp Biotopkartering vattendrag*. Version 2:0 daterad 2017-04-04.

Havs- och vattenmyndigheten. (2023). Vägledning för hydromorfologiska kvalitetsfaktorer enligt HVMFS 2019:25. Bedömningsgrunder för sjöar, vattendrag, kustvatten och vatten i övergångszon. Rapport 2023:9

Länsstyrelsen i Jönköpings län. (2017). Biotopkartering vattendrag. Metodik för kartering av biotoper i och i anslutning till vattendrag. Meddelande nr 2017:09.

Länsstyrelsen Östergötland. (2014 a). Bildande av Getåravinens naturreservat i Norrköpings kommun samt fastställande av skötselplan för naturreservatet. Beslut 2014-11-20.

Länsstyrelsen Östergötland. (2014 b). Skötselplan för naturreservatet Getåravinen.

Norrköpings kommun. (2025). Exceltabell med sammanställning över genomförda biotopvårdsåtgärder i Norrköpings kommuns vattendrag. Internt arbetsmaterial.

SGU. (2022 f). *Webbtjänsten kartvisaren, tema jordarter*. <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-25-100.html>.

SMHI. (2025). *Webbtjänsten Vattenwebb, modelldata per område*. <https://vattenwebb.smhi.se/modelarea/>.

Trafikverket. (2019). Ostlänken delprojekt Norrköping. Rapport naturvärdesinventering utförd 2015. Diarienummer TRV 2014/72082 / TRV 2014/72083. 2016-04-22
Kompletterad 2019-01-22

VISS. (2025). *Information om vattenförekomsten Getåbäcken i webbtjänsten VISS*. <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA38426111>.

Åtgärder i vatten. (2025). Utdrag om genomförda åtgärder i Getåbäcken från databasen Åtgärder i vatten. <https://www.atgarderivatten.se/>

Förkortningar använda i tabell 2

Nedan förklaras de förkortningar som används i Tabell 2. För närmare beskrivning av begreppen hänvisas till biotopkarteringsmetodens manual (Länsstyrelsen i Jönköping 2017).

Hydromorfologisk typ / ursprunglig hydromorfologisk typ

Zz	Extremt påverkade vattendrag
Bx	Branta vattendrag med sten och block och turbulent flöde
Cx	Vattendrag med växelvis höljor och strömsträckor
Ex	Vattendrag i finkorniga sediment
Fö	Överfördjupade vattendrag i finkorniga sediment

Dalgångens inneslutning / ursprunglig inneslutning

Dl	Låg inneslutning
Dm	Måttlig inneslutning
Dh	Hög inneslutning

Planform

A	Rak till svagt ringlande fåra
B	Ringlande eller svagt meandrande fåra
C	Meandrande fåra

Rensning

0	Orensad
1	Försiktigt rensad
2	Kraftigt rensad
3	Omgrävd

Dominant fluvial process

0	Stabila förhållanden
3a	Bottenerosion tillsammans med stranderosion på en sida
3b	Bottenerosion tillsammans med stranderosion på båda sidor
4	Sedimentation/aggradation
6a	Sedimentation/aggradation tillsammans med stranderosion på en sida

Stabilitet

0	Stabila förhållanden
1	Svag instabilitet
2	Måttlig instabilitet
3	Kraftig instabilitet

Översvämningsfrekvens / grundvattennivå

- 0 Ingen sänkning
- 1 Måttligt minskad översvämningsfrekvens/grundvattennivå
- 2 Kraftigt minskad översvämningsfrekvens/grundvattennivå
- 3 Mycket kraftigt minskad översvämningsfrekvens/grundvattennivå

Utvecklingsfas

- 1 Stabilt system i jämvikt

Ej omgrävda sträckor som domineras av erosion

- 3a Fas där vattendraget eroderar ned i botten och blivit allt djupare nedskuret.
- 4a Fas karaktäriserad av fördjupning och breddökning.
- 5a Fas med stranderosion där vattendragets bredd ökar allt mer.
- 6a Fas med sekundära svämplan som närmat sig ett delvis naturliknande tillstånd.

Ej omgrävda sträckor som främst är påverkade av sedimentation

- 3b Fas karaktäriserad av bottenhöjning.
- 4b Fas karaktäriserad av avulsion där vattendraget skapar nya fåror.

Omgrävda sträckor där bestämmande sektioner ej påverkats

- 5c Fas där fåran börjat ringla allt mer.
- 6c Fas där svämplanet kan översvämmas, men fåran rakare än naturligt.

Omgrävda sträckor där bestämmande sektioner har sänkts

- 2d Sträckan har kvar dikeskaraktär.
- 3d Fas som domineras av stranderosion.
- 4d Fas där ett sekundärt svämplan har uppstått inom dikessektionen.
- 5d Fas där fåran börjat ringla mer och det sekundära svämplanet är större än i 4d.
- 6d Fas där vattendraget närmat sig ett naturliknande tillstånd.

TRAFIKVERKET

Trafikverket, Trafikverket, Box 1140, 631 80 Eskilstuna
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se